

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра лісового та садово-паркового господарства
Управління лісового та мисливського господарства у Херсонській
області Державне спеціалізоване лісозахисне підприємство
«Херсонлісозахист»
Державне підприємство «Степовий ім. В.М. Виноградова філіал УкрНДІЛГА»

Матеріали IV-ої Всеукраїнської науково-практичної конференції
здобувачів вищої освіти та молодих учених

«Наукові читання імені В.М. Виноградова»



26-27 травня 2022 року, м. Херсон

Херсон – 2022

«Наукові читання імені В.М. Виноградова»: Матеріали IV-ої Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених. 26–27 травня 2022 року – Херсон: 2022. 92 с.

В збірку увійшли матеріали з питань методики викладання у вищій школі, екології рослин та природно-заповідної справи, теоретичних і прикладних аспектів інтродукції рослин, сучасних напрямків садово-паркового господарства, захисту рослин, дендрології, лісовідновлення, агролісомеліорації, фітомеліорації, лісівництва та лісознавства.

Відповідальні за випуск: Лаврись В.Ю.

Збірник підготовлено з оригіналів доповідей без літературного редагування. Всі матеріали представлені в авторській редакції, редколегія не несе відповідальності за недостовірність представленої авторами інформації.

Херсонський державний аграрно-економічний університет, 2022

Оргкомітет конференції

Кирилов Ю.Є.	Голова оргкомітету ректор Херсонського державного аграрно-економічного університету
Члени оргкомітету:	
Бойко П.М.	кандидат біологічних наук, доцент, декан факультету рибного господарства та природокористування ХДАЕУ
Бойко Т.О.	кандидат біологічних наук, доцент кафедри лісового та садово-паркового господарства ХДАЕУ
Дементьева О.І.	кандидат сільськогосподарських наук, в.о. зав. кафедри лісового та садово-паркового господарства ХДАЕУ
Семенюк С.К.	кандидат біологічних наук, доцент кафедри лісового та садово-паркового господарства ХДАЕУ
Котовська Ю.С.	асистент кафедри лісового та садово-паркового господарства ХДАЕУ
Лаврись В.Ю.	асистент кафедри лісового та садово-паркового господарства ХДАЕУ
Дворна А.В.	асистент кафедри лісового та садово-паркового господарства ХДАЕУ

ЗМІСТ

I. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РЕГІОНАЛЬНИХ ПРИРОДНИЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.

<i>Дементьєва О.І. Бойко Т.О. Бойко П.М.</i> Проблеми радикальної обрізки дерев у міських агломераціях і майбутні шляхи вирішення	7
---	---

II. ЛІСІВНИЦТВО ТА ЛІСОЗНАВСТВО.

<i>Воротинський О. Г., Токарева О. В.</i> Контрольовані пали як захід з профілактики лісових пожеж в зоні Полісся	11
<i>Карпович М.С.</i> Вплив факторів навколишнього середовища на розвиток соснового шовкопряда (<i>Dendrolimus pini</i> L.)	13
<i>Кичилюк О.В., Лукашевич Е.Ю.</i> Вплив повноти на біометричні показники дерев бархату амурського	17
<i>Кобець О.В., Румянцев М.Г., Лук'янець В.А., Мусієнко С.І.</i> Стан природних дубових молодняків ДП «Харківська ЛНДС» після проведення лісовідновних рубок групово-поступовим способом	20
<i>Левченко В.Б., Ганжалюк Т.С., Ткаченко М. В.</i> Вивчення динаміки лісоутворюючих порід під впливом змін клімату та лісових пожеж в умовах Перганського природоохоронного науково-дослідного відділення Поліського природного заповідника	24
<i>Семенюк С.К., Шейгас І.М., Гулик І.Т.</i> Перспективи досліджень ресурсних елементів мисливського господарства Степової природної зони України	29
<i>Шейгас І.М., Гулик І.Т., Семенюк С.К.</i> Визначення фактичної та оптимальної чисельності диких ратичних мисливських тварин в Україні	32

III. ЛІСОВІДТВОРЕННЯ, АГРОЛІСОМЕЛІОРАЦІЯ, ФІТОМЕЛІОРАЦІЯ.

<i>Висоцька Н. Ю., Румянцев М. Г., Ющик В. С., Юрченко В. А.</i> Досвід державних лісогосподарських підприємств Луганської області щодо заліснення згарищ	35
<i>Кичилюк О.В., Гордійчук А.О.</i> Відтворення лісу в Кримнівському лісництві ДП СЛАП «Камінь-Каширськагроліс»	38

IV. ДЕНДРОЛОГІЯ ТА ДЕНДРОПРОЕКТУВАННЯ.

<i>Бойко Т.О., Лаврись В.Ю., Мотузна О.Є.</i> Малопоширені деревні рослини Херсонської області та перспективи їх впровадження у об'єкти озеленення	42
<i>Даниленко О. М., Румянцев М. Г., Ющик В. С., Тарнопільський П. Б.</i> Особливості росту та стану культур дуба звичайного, створених за різною технологією сіянцями із закритою та відкритою кореневою системою, в ДП «Харківська ЛНДС»	49

V. ЗАХИСТ РОСЛИН.

<i>Голуб С.М., Голуб В.О.</i> Особливості захисту <i>Quercus robur</i> від <i>Microsphaera alphitoides</i> в лісових культурах	54
<i>Горновська С.В., Броун І.В.</i> Особливості біології та шкідливості кравчика-головача <i>Lethrus apterus</i> Laxm. (Coleoptera, Scarabaeidae) в Лівобережному Степу України	57
<i>Румянцев М. Г., Даниленко О. М., Ющик В. С.</i> Вплив універсального комплексного добрива «Master» на біометричні показники та масу однорічних сіянців дуба звичайного із закритою кореневою системою в ДП «Харківська ЛНДС»	60
<i>Шевченко А. А., Котовська Ю.С.</i> Специфіка боротьби зі шкідниками троянд, при вирощуванні на зріз	63

VI. СУЧАСНІ НАПРЯМКИ ЛАНДШАФТНОГО ДИЗАЙНУ.

<i>Кузьменко Д.О., Лаврись В.Ю.</i> Види та особливості вирощування рослин у контейнері	66
<i>Кузьменко Д.О., Котовська Ю.С.</i> Підбір асортименту гарноквітучих рослин блакитного та жовтого кольору для арнаментного квітника	69
<i>Мотузна О.Є., Дворна А.В.</i> Сучасні напрямки ландшафтного дизайну	71
<i>Мотузна О.Є., Котовська Ю.С.</i> Догляд за газонами у дендропарках	73

VII. ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ХЕРСОНЩИНИ.

<i>Стратічук Н.В.</i> Оцінка природно-рекреаційного потенціалу Херсонської області	75
--	----

<i>Шевченко А.А., Дворна А.В.</i> Зелена економіка – основа використання природно-ресурсного потенціалу України та Херсонської області	80
--	----

VIII. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ.

<i>Кімейчук І. В.</i> Діагностування рівня успішності та громадської самосвідомості здобувачів першого курсу освітньої програми «Лісове господарство» Білоцерківського БНАУ	85
<i>Хрик В. М.</i> Зміст професійної підготовки майбутніх фахівців лісового господарства	89

І ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РЕГІОНАЛЬНИХ ПРИРОДНИЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.

ПРОБЛЕМИ РАДИКАЛЬНОЇ ОБРІЗКИ ДЕРЕВ У МІСЬКИХ АГЛОМЕРАЦІЯХ І МАЙБУТНІ ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

ДЕМЕНТЬЄВА О.І.

к.с.-г.н., доцент кафедри лісового та садово-паркового господарства

БОЙКО Т.О.

к.б.н., доцент кафедри лісового та садово-паркового господарства

БОЙКО П.М.

к.б.н., доцент кафедри екології та сталого розвитку імені професора Ю.В. Пилипенка

Насадження півдня України і Херсонської області зокрема є штучними насадженнями. Створюючи їх в урбанізованому середовищі неможливо уникнути питання догляду за ними. У результаті стихійного підходу до озеленення у містах з'явилася велика кількість насаджень зі швидкоростучих порід дерев, які швидко втрачають життєздатність та потребують спочатку радикальної обрізки з подальшою їх заміною на породи, більш стійкі до екстремальних умов півдня України [1-3]. Частина з таких порід на сьогодні знаходиться у незадовільному стані, частина насаджень пошкоджені хворобами або шкідниками. До того ж, вони часто висаджуються без урахування конкретних умов, розміру дерев у дорослому стані та без погодження з іншими міськими службами [4, 5].

З цих причин через певний час в різних містах та населених пунктах почали виникати схожі проблеми, пов'язані з деревними насадженнями: великі ламкі гілки, а подекуди і цілі дерева спричиняють шкоду автомобілям, будівлям та комунальним службам. Це й стало однією з причин швидкого поширення та популяризації глибокої обрізки дерев.

Такий спосіб обрізки прийнято називати глибокою обрізкою, обрізка «на олівець», топінгом або кронуванням. Такий спосіб догляду та утримання зелених насаджень широко поширений в країнах пострадянського простору. Такий підхід до вирішення проблеми не враховує еколого-біологічні властивості самої породи, реакції рослини на глибоку обрізку, естетичний вигляд як окремої рослини так і всього ценозу, а також загальне зниження середовищестабілізуючої та санітарно-гігієнічної функції зелених насаджень [6].

Вважалось, що за допомогою кронування проблема може вирішитися в короткі терміни, бюджетно та на тривалий час. Проте, таким чином топінг призводить до більшої небезпеки. Близько 84% збитків, завданих ураганами деревам є результатом неправильного догляду за ними, такого як формування крони в минулому [7].

Згідно результатів Міжнародного товариства Лісівництва (ISA), спосіб глибокого кронування є хаотичним обрізанням гілок дерев до стовбура або бічних гілок, які не є достатньо великими, щоб взяти на себе основну роль [11]. Сьогодні науковцями доведено, що переважна більшість дерев не переносять глибоке кронування [6-10].

Зокрема, надмірна обрізка спричиняє низку проблем:

- топінг, при якому видаляється значна частина крони, призводить до порушення співвідношення розміру підземної частини рослини (кореневої системи) до надземної частини, що порушує баланс у забезпеченні дорослої рослини органічними речовинами.

- дерева, які підлягають глибокому кронуванню, знаходяться у стресовому стані, пагони, які формуються після топінгу, є слабшими, у порівнянні з пагонами, які формувались природно. Гілки після кронування не мають такої структурної цілісності, як первинні.

- зрізи після проведення кронування потребують певного часу для загоєння, це своєрідні «ворота інфекції». Тому рослини стають вразливі до ураження шкідниками та хворобами, часто формуються дупла, з'являються ракові виразки, відбувається ураження дереворуйнівними грибами, що призводить окремі породи до швидкої загибелі протягом двох-трьох років [12, 13];

- нові пагони відростають неприродно скручено, через що крона дерева стає більш щільною та непропорційною, що спричиняє надмірну парусність, а тому більше потерпає від поривів вітру [7-11].

- за даними статистики, 84% збитків, завданих ураганними вітрами деревам є результатом неправильного догляду за ними, такого як формування крони в минулому [7-11].

У ході наших досліджень в Корабельному районі міста Херсон було встановлено, що загалом на досліджуваних ділянках зростає близько 300 деревних рослин, з них піддалися глибокому кронуванню близько 60 екземплярів різних порід.

Для дослідження обрано наступні екземпляри деревних рослин: *Populus alba* L., *Populus pyramidalis* L., *Populus nigra* L., *Robinia pseudoacacia* L., *Ulmus* L., *Gleditsia triacanthos* L., *Fraxinus excelsior* L., *Juglans regia* L., *Prunus cerasifera* L., *Catalpa speciosa* L., *Acer negundo* L., *Aesculus hippocastanum* L., *Platanus orientalis* L. У досліджених екземплярів після кронування відзначаються низка компенсаторних змін, спрямованих на посилення формування крони і відновлення її асиміляційного потенціалу. Так, площа листка у кронуванних *Populus pyramidalis* на дослідженій території значно перевищує площу листка у контрольних дерев. Однак, це не забезпечує відновлення початкової асиміляційної поверхні протягом вегетаційного сезону, що підтверджується і іншими дослідниками [6].

Вирішенням проблеми глибокої обрізки рослин має стати науковий, обґрунтований підхід до підбору деревних рослин для міських агломерацій [14-16]. Перевагу необхідно віддавати довговічним маловразливим породам. І хоч часто ці рослини мають повільний ріст, особливо у молодому віці,

необхідно обирати крупномірний посадковий матеріал для забезпечення екосистемам естетичного вигляду відразу після посадки рослин, а також ефективного виконання рослинами санітарно-гігієнічної та екологічної функцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Theoretical foundations of engineering. Tasks and problems: collective monograph / Boiko T., Boiko P., etc. International Science Group. Boston: Primedia eLaunch, 2021. p. 12-18. Available at: DOI- 10.46299/ISG.2021.MONO.TECH.III
2. Boiko T., Boiko P., Dementieva O. An analysis of the current state of dendrological objects protected by the city of Kherson. 19-th International multidisciplinary scientific geoconference SGEM 2019. ISSUE: 6.2. pp. 343-348.
3. Бойко Т. О. Таксономічна структура і стан вуличних насаджень міста Херсон. Науковий вісник НЛТУ України, 2019, т. 29, № 8, С. 51-55.
4. Бойко Т.О., Дементьєва О.І. Проблеми підбору асортименту для створення зелених насаджень в м. Херсон. «Інтродукція рослин на Волино-Поділлі: наука, освіта, мистецтво формування ландшафту, виробництво» матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 17-18 травня 2018 р.). Тернопіль: Крок, 2018.
5. Boiko T., Dementieva O., Omelianova V., Strelchyuk L. Ornamental woody plants assortment expansion in landscaping the cities of Southern Ukraine. 20-th International multidisciplinary scientific geoconference SGEM 2020.
6. Сулова О.П. Вплив радикального обрізування крон *Populus bolleana* Louche на їх життєвий стан. Екологічні науки. №1(20). Том 2. С. 84-87.
7. Бессонова В.П., Глубока В.М. Вплив омолоджувального обрізання на ураженість хворобами деревних рослин в умовах дії автомобільних викидів. Питання біоіндикації та екології. Запоріжжя. 2008. Вип. 13, № 2. С. 105-112.
8. Горбенко О.С. Формування вуличних дерев обрізуванням та його ефективність. Науковий вісник НЛТУ України. Львів: РВВ НЛТУ України. 2006. Вип. 16.4. С. 187-191.
9. Курницька М.П. Екологічні аспекти зростання деревних рослин в урбанізованому середовищі. Науковий вісник НЛТУ України. 2011. Вип. 21.7. С.55-59.
10. Пономарьова О.А., Бессонова В.П. Аналіз відновлення крони у рослин *Tilia platyphyllos* та *T. cordata* після глибокого омолоджувального обрізування. Вісник Дніпропетровського університету. Сер.: Біологія. Екологія. 2010. Вип. 18, т. 2. С. 76-80.

11. Про шкідливість топінгу дерев. <https://svidok.info/ru/blog//2980> (дата звернення 21.03.2022)
12. Бойко Т.О. Фітосанітарний стан зелених насаджень міста Херсон. Науковий вісник НЛТУ України. Львів. 2020. С.67-72.
13. Бойко Т. О. Життєвий стан деревних насаджень міста Херсон. Les tendances actuelles de la mondialisation de la science mondiale: collection de papiers scientifiques «ΛΟΓΟΣ» avec des matériaux de la conférence scientifique et pratique internationale (Vol. 1), 3 april, 2020. Monaco, Principauté de Monaco: Plateforme scientifique européenne. 2020. 59-61.
14. Бойко Т.О. Сучасний стан зелених насаджень об'єктів загального користування міста Херсон. Public communication in science: philosophical, cultural, political, economic and IT context: Collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Vol. 2), May 15, 2020. Houston, USA: European Scientific Platform. 2020. 12-14.
15. Бойко Т.О. Критерії до підбору основного та додаткового асортименту деревних рослин для зеленого будівництва у місті Херсон. Матеріали I відкритої регіональної науково-практичної Інтернет-конференції, присвяченої 5-річчю заснування кафедри лісового та садово-паркового господарства ДВНЗ «ХДАУ» 23-24 травня 2019 року. Херсон. С.104-106.
16. Бойко Т.О., Бойко П.М., Дворна А.В. Пропозиції щодо оновлення основного асортименту деревних рослин парків та скверів міста Херсона. Таврійський науковий вісник. 2021. №120. 306-312.